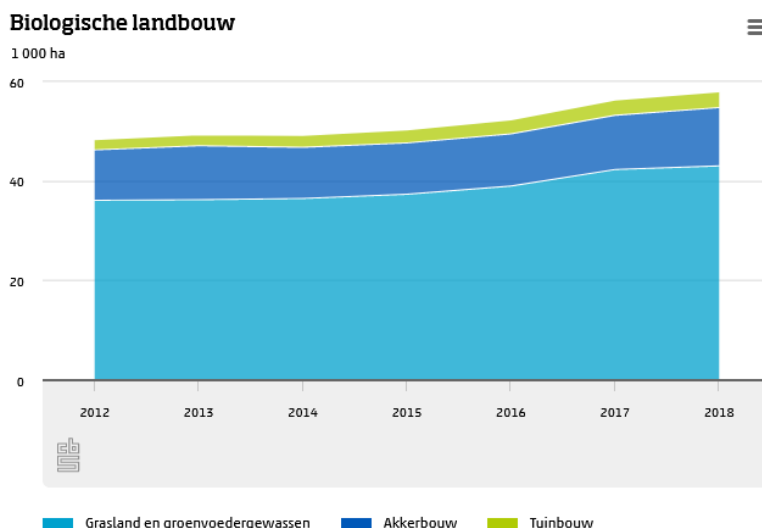

Achtergronddocument biologische landbouw in Nederland

PAN NEDERLAND maart 2021

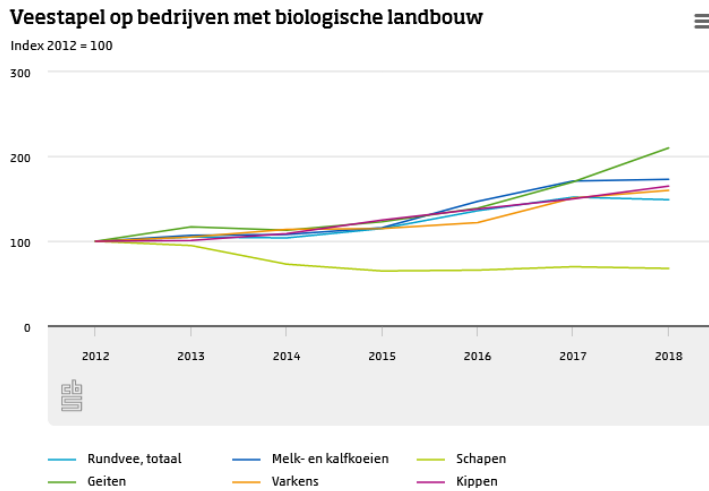
1. Nederland hekkensluiter met biologische landbouw

Het is droevig gesteld met de biologische landbouw in Nederland. We zijn (weer eens) hekkensluiter in Europa, nu met het areaal biologische landbouw. Op basis van de laatste CBS-cijfers¹ zien we een uiterst trage groei van het biologisch landbouw naar 58.000 hectare in 2018, dat is 3,3% van het landbouwareaal. Het grootste deel daarvan wordt gebruikt als grasland voor de biologische melkveehouderij (40.000 ha). In het laatste geregistreerde jaar was de groei 3%. Het zal duidelijk zijn dat we op deze manier (elk jaar 3% groei) in 2030 nog mijlenver verwijderd zijn van de door de EU tot doel gestelde 25% van het areaal en slechts ergens tussen de 4-4,5% uitkomen.

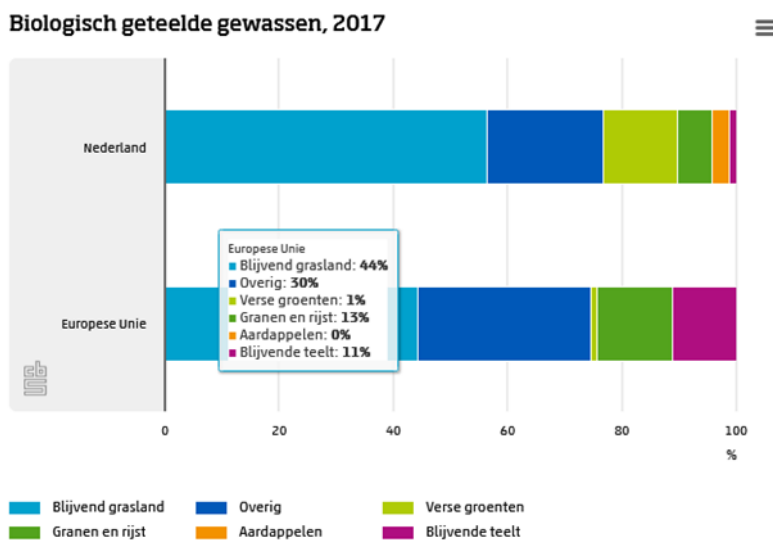

¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/19/biologische-veestapel-gegroeid>

De huidige groei zat vooral in de veestapel in 2018 (10%), en dan met name in de geitenhouderij.

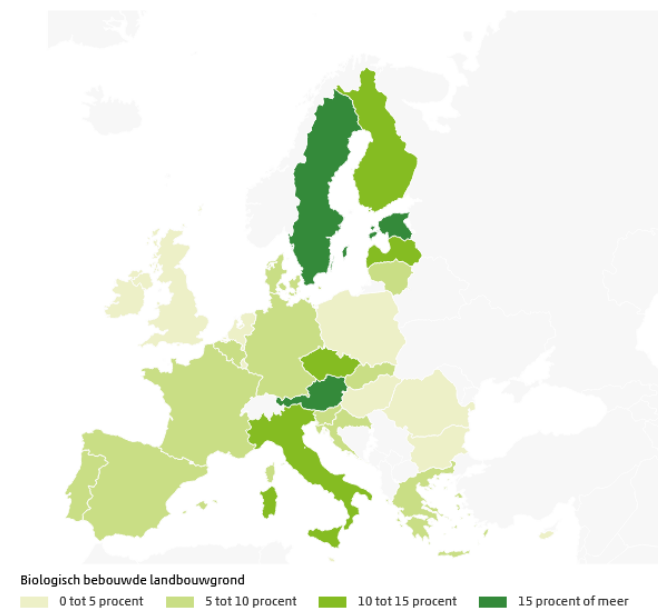
Als het gaat om biologisch geteelde gewassen bestaat er naast de grasteelt voor de melkveehouderij, biologische akkerbouw, aardappelen, akkerbouwgroenten en granen, de laatste weliswaar met een groei van 8% in 2018, maar nog steeds slechts 0,7% van het Nederlandse landbouwareaal.²

Dit is allemaal extreem laag als we een vergelijking maken met de andere Europese landen. Nederland plaatst zich met haar 3,3% ver onder het Europees gemiddelde van 7% en is helemaal ver verwijderd van koploper Oostenrijk (25%). Ook voor de melkveehouderij bevinden we ons in de achterhoede met 1,9% van de geleverde melk (Europees gemiddelde 3,8%), terwijl in Oostenrijk 20% van de melk biologisch is.³

² <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/19/biologische-veestapel-gegroeid>

³ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/19/biologische-veestapel-gegroeid>

2. Bij een eerlijke prijs zou biologisch goedkoper zijn

Een probleem bij de groei van biologisch is de hogere prijs. Die prijs is echter kunstmatig hoger dan het bespoten product omdat ons economisch systeem niet echt economisch is. Bedrijven kunnen hun kosten, zoals de gezondheidsschade, of de verwoesting van de biodiversiteit afschuiven op de samenleving. De lage prijzen voor het bespoten product in de supermarkten zijn dus gezichtsbedrog. Deze 'externe' kosten zijn niet gering en als deze wel in rekening gebracht zouden worden, is het biologische product zeer waarschijnlijk goedkoper dan het bespoten product.

De schade die alleen al pesticiden en kunstmest toebrengen aan de menselijke gezondheid en het menselijk leed van bijvoorbeeld omwonenden, aan de vervuiling van de natuur en aan de teloorgang van biodiversiteit loopt in de miljarden. Een exact bedrag is moeilijk te berekenen. Trasande ea⁴. berekenden dat de gezondheidsschade van hormoon verstorende chemische stoffen (waaronder veel pesticiden) de EU jaarlijks gemiddeld 163 miljard Euro kost aan chronische ziektes als hersenschade van kinderen, obesitas, onvruchtbaarheid en een dramatische achteruitgang van mannelijk zaadkwaliteit⁵. Pretty ea.⁶ berekenden de externe kosten van de landbouw: alleen al de directe effecten op water, bodem en biodiversiteit, dus niet eens op de gezondheid, kwamen uit op 55-235 Euro/ha per jaar, omgerekend 110-470 miljoen Euro per jaar in Nederland. Bourget ea⁷. concluderen dat de kosten de baten in sommige gevallen (USA)

⁴ L. Trasande, R. T. Zoeller, U. Hass, A. Kortenkamp, P. Grandjean, J. P. Myers, J. DiGangi, P. M. Hunt, R. Rudel, S. Sathyanarayana, M. Bellanger, R. Hauser, J. Legler, N. E. Skakkebaek and J. J. Heindel, Burden of disease and costs of exposure to endocrine disrupting chemicals in the European Union: an updated analysis, *Andrology*, 1–8, 2016

⁵ Hagai Levine, Niels Jørgensen, Anderson Martino-Andrade, Jaime Mendiola, Dan Weksler-Derri, Irina Mindlis, Rachel Pinotti, and Shanna H. Swan, Temporal trends in sperm count: a systematic review and meta-regression analysis, *Human Reproduction Update*, Vol.23, No.6 pp. 646–659, 2017

⁶ Jules Pretty, Craig Brett, David Gee, Rachel Hine, Chris Mason, James Morison, Matthew Rayment, Gert van der Bijl and Thomas Dobbs, Policy Challenges and Priorities for Internalising the Externalities of Modern Agriculture, *Journal of Environmental Planning and Management* 44 (2), 263-283

⁷ Denis Bourguet and Thomas Guillemaud, The Hidden and External Costs of Pesticide Use, Chapter 2, *Sustainable Agricultural Reviews*, Volume 19, Lichtfouse Ed., Springer, 2016

overstijgen. Als we ervan uitgaan dat de externe kosten van het gebruik van pesticiden in Nederland enkele honderden miljoenen Euro's per jaar bedragen (met een gebruik in Nederland van ca. 10 miljoen kg/jaar), dan zou een pesticiden heffing van 25 Euro per kg heel gerechtvaardigd zijn. Deze heffing kan eventueel worden gedifferentieerd: insecticiden hoger, bijv. 200 Euro per kg en de andere pesticiden wat lager, 20 Euro per kg. Heel economisch zouden dan de prijzen van het gangbare product in de supermarkten ook gaan stijgen en meer consumenten overschakelen op biologisch. Met als gevolg dat veel meer boeren naar biologisch durven omschakelen omdat er meer vraag is. Denemarken en Noorwegen hanteren al een pesticiden heffing. Naast een heffing zijn er nog meer financiële stimulansen nodig voor een eerlijke prijs zoals het afschaffen van de BTW op biologische producten en een subsidie voor het omschakelen naar biologische teelt.

3. Veilige grenzen voor pesticiden in groente en fruit bestaan niet, alleen biologische producten zijn veilig

Biologische producten zijn kwalitatief beduidend beter dan die van de gangbare collega's, omdat er op biologische producten nauwelijks resten van pesticiden te vinden zijn. In heel enkele gevallen is dat wel het geval, bijvoorbeeld doordat die afkomstig zijn van het overwaaien van bestrijdingsmiddelen vanaf bespoten gangbare velden. Het risico op gezondheidsschade bij biologische producten is dus verwaarloosbaar. Ondanks de blijvende beweringen van overheden dat gif resten op voedsel veilig zijn, blijkt voortdurend dat decennialang gebruikte pesticiden toch verboden moeten worden omdat ze bij nader inzien toch veel giftiger zijn dan door de fabrikant aanvankelijk is beweerd. Het pesticide Chloorpyrifos is daar een voorbeeld van. Het is een zenuwgif en sinds de jaren '60 van de vorige eeuw intensief op groente en fruit gebruikt. Uit een groot gezondheidsonderzoek⁸ waarbij zwangere vrouwen en hun kinderen langere tijd werden gevolgd, bleek dat een heel lage dosis van Chloorpyrifos de hersenen van kinderen aantastten, doses die decennia als veilig werden beschouwd door de overheid. De hersenschade kan onder meer later blijken te bestaan uit een gebrekkige motoriek of een achtergebleven geestelijke ontwikkeling. Ditzelfde verhaal is te vertellen voor tientallen andere pesticiden die decennialang 'veilig' zijn gebruikt en nu met spoed verboden worden in Europa vanwege levensbedreigende gezondheidsschade⁹.

De misstand dat pesticiden jarenlang onterecht toegelaten worden heeft er ook mee te maken dat de industrie z'n eigen producten test en er soms 'gewenste uitkomsten' worden gepubliceerd (zoals bij Glyfosaat) en onafhankelijke studies vrijwel geen rol spelen.¹⁰ Vaak zijn het onafhankelijke wetenschappers van onze universiteiten die de waarheid aan het licht brengen, 20 of 30 jaar later. Maar dan heeft de industrie de winst al binnen. En zit de samenleving met de schade. Het voorzorgprincipe uit het Europees Verdrag wordt in de praktijk niet toegepast.

⁸ Virginia A. Rauh, Robin Garfinkel, Frederica P. Perera, Howard F. Andrews, Lori Hoepner, Dana B. Barr, Ralph Whitehead, Deliang Tang and Robin W. Whyatt, Years of Life Among Inner-City Children, Impact of Prenatal Chlorpyrifos Exposure on Neurodevelopment in the First 3 Years of Life Among Inner-City Children, *Pediatrics* 2006;118:e1845; originally published online November 20, 2006

⁹ Amitrol, Linuron, Isoproturon, Ioxynil, Iprodion, Myclobutanil, Tepraloxymid, Bifenthrin, Bromoxynil, Glufosinaat, Lufenuron, Propiconazol, Quizalofop-P, Chloorthalonil, Chloorprofam, Beta-cypermethrin, Cyproconazol, Dimethoaat, Diuron, Fenbuconazol, Fenamidon, Fenoxycarb, Methiocarb, Methomyl, Fipronil, Mancozeb, Thiocloprid, Thiofanaat-methyl, Thiram, Tralkoxydim, Triadimenol en anderen.

¹⁰ PAN Europe rapport [Missed & Dismissed](#)

De 'veilige' grenzen waar de overheid z'n residuenbeleid op baseert, zijn in werkelijkheid doorgaans niet experimenteel aangetoond. De testen van de industrie worden bij een hoge dosis uitgevoerd in weinig-gevoelige diertesten, allemaal om de kosten voor de industrie beperkt te houden. Testen bij de daadwerkelijke blootstelling van mensen en met gevoelige technieken, maken geen onderdeel uit van de verplichte testen¹¹ die de industrie uitvoert. Zogenaamd 'veilige' waarden, veilige MRLs (maximale residulimiet) in voedsel, zijn niet experimenteel aangetoond en dus een aanname. Ook cumulatieve effecten worden niet beschouwd. Er zijn diverse studies gepubliceerd^{12 13 14 15 16} die concluderen dat er geen veilige grenzen bestaan voor chemische stoffen, dus ook niet voor pesticiden in ons voedsel. Onze overheid blijft blind voor de recente wetenschappelijke inzichten. In haar Toekomstvisie 2030 staat dat "De doelstelling voor de voedselveiligheid van gewasbeschermingsmiddelen is dat het huidige hoge beschermingsniveau gehandhaafd blijft". Bescherming tegen gezondheidsschade is niet te verwachten van de overheid, als het aan de minister ligt tenminste.

Het laatste gepubliceerde EFSA (Europese Voedselautoriteit) monitoring rapport¹⁷ vat de metingen over het jaar 2018 samen en laat zien dat in 84,8% (van de in totaal 5735) monsters van biologische producten geen meetbare residuen worden gemeten. De residuen die gevonden worden zijn grotendeels geen synthetische pesticiden, maar koper en spinosad (beide toegestaan in de biologische landbouw) en stoffen die van nature voorkomen of historische vervuiling zijn (bromide ion, CS₂, hexachloorbenzeen, DDT). Bij DDT gaat het bijv. om 0,3% van de metingen. Synthetische pesticiden worden ook in enkele gevallen gemeten, chloorpyrifos (0,6% van de monsters) en fosetyl-Al (0,8% van de monsters) maar het is niet bekend of dit bewuste toepassing is van een fraudeur of dat het gaat over overwaaien vanuit een bespoten perceel van elders.

Deze data staan in sterk contrast tot die van de bespoten groenten en fruit zoals die in supermarkten worden aangetroffen. Daarbij wordt in ongeveer de helft van de analyses pesticiden aangetroffen, terwijl tot bijna 30% van alle groente en fruit op de Europese markt een cocktail aan pesticiden bevat¹⁸, soms wel 6, 8 of 10 verschillende pesticiden in één bakje aardbeien of druiven (zie grafiek¹⁹ onder). Maar omdat ze allemaal afzonderlijk worden beoordeeld, alsof je geen cocktail binnen krijgt, worden er doorgaans geen overheidsnormen overschreden.

¹¹ COMMISSION REGULATION (EU) No 283/2013 of 1 March 2013 setting out the data requirements for active substances, in accordance with Regulation (EC) No 1107/2009 of the European Parliament and of the Council concerning the placing of plant protection products on the market

¹² Edward J. Calabrese, John W. Staudenmayer, Edward J. Stanek III, and George R. Hoffmann, Hormesis Outperforms Threshold Model in National Cancer Institute Antitumor Drug Screening Database, TOXICOLOGICAL SCIENCES 94(2), 368–378 (2006)

¹³ Daniel M. Sheehan, No-threshold dose–response curves for nongenotoxic chemicals: Findings and applications for risk assessment, Environmental Research 100 (2006) 93–99

¹⁴ W. Slob, What is a Practical Threshold?, Toxicologic Pathology, 35:848–849, 2007.

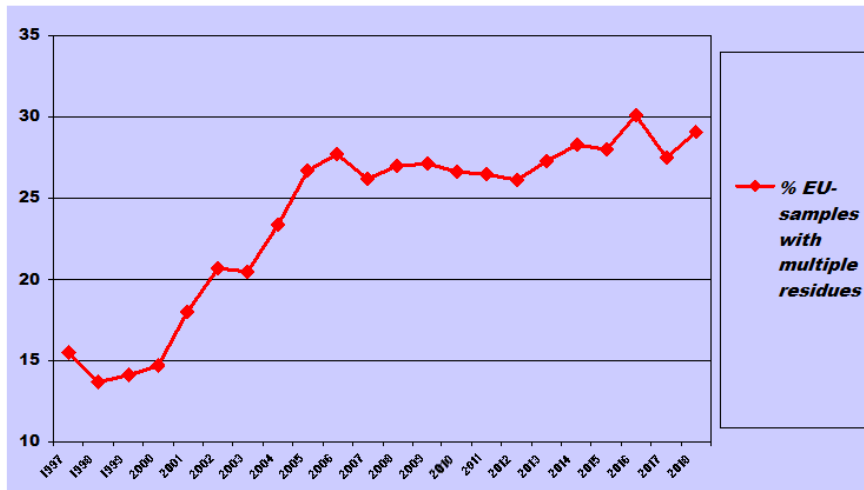
¹⁵ Anna Beronius och Annika Hanberg IMM, Karolinska Institutet, KEMI, Sweden, 2013

¹⁶ Conolly, R.B., Lutz, W.K., 2004. Nonmonotonic dose-response relationships: mechanistic basis, kinetic modelling, and implications for risk assessment. Toxicol Sci 77, 151-157.

¹⁷ <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/6057>

¹⁸ <https://www.pan-europe.info/press-releases/2017/04/how-many-pesticides-did-you-eat-today-plenty-according-european-food-safety>

¹⁹ <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/6057>

4. Biologische producten zijn meestal lekkerder en gezonder

Groente en fruit in de supermarkten wordt in toenemende mate 'gestandaardiseerd'. Alles is éénvormig en smaakt hetzelfde, een beetje zoet meestal. Witlof smaakt niet meer bitter, maar zoetig. Radijs prikkelt niet echt meer, en is ook zoetig. Spruitjes verliezen hun typische smaak en zijn ook al zoetig. Waar zijn al die appelsoorten van vroeger gebleven? Typische smaken verdwijnen. Nederlandse tomaten werden een tijd lang niet voor niets 'waterballen' genoemd in Duitsland²⁰. Dit is de manipulatie van onze smaak en geur door de voedingsindustrie die al vele malen beschreven is²¹ en waarmee de industrie het zichzelf makkelijk maakt om de globale wereld te bedienen met eenheidsworst. En met de manipulatie naar zoet helpt ze de epidemie van diabetes en obesitas te verergeren. De diversiteit in rassen en smaken gaat verloren. Veel biologische telers maken nog wel gebruik van traditionele rassen. Vaak omdat ze beter bestand zijn tegen ziekten, maar ook omdat het een superieur product is qua smaak en beleving. Maar er is meer. Met het voortdurend aanpassen van rassen naar de door de industrie gewenste (zoete) eenheidsworst, gaan ook allerlei elementen in het product verloren die goed zijn voor de menselijke gezondheid. Polyfenolen en fytonutriënten bijvoorbeeld, waarvan er meer dan 8000 verschillende zijn beschreven, en ook vitamines en essentiële vetzuren. Het boek 'Eating on the wild side'²² geeft daar prachtige voorbeelden van en pleit ervoor meer 'gekleurde' producten te eten, paarse wortels (wist u dat wortels van oorsprong paars zijn?), paarse aardappels, gekleurde mais, en geen kapot-veranderde rassen die nu in de supermarkt te vinden zijn. Neem bijvoorbeeld de suikermais. Oorspronkelijk in Mexico een kolf die voor 40% uit eiwit bestond en 4% uit suiker. Nu is het omgekeerd, 40% suiker en 4% eiwit. Snoepgoed dus in plaats van goed voedsel, en weer een bron van diabetes en obesitas erbij. Ook hier terug naar de oude 'Inca' rassen als je gezondheid je lief is.

5. De Nederlandse overheid laat biologische landbouw links liggen; plannen zonder maatregelen, vastgezogen in het covenant-moeras

De Haagse politiek, en het ministerie van landbouw in het bijzonder, hebben niets met biologische landbouw. Of leunt misschien nog op uitspraken van de voormalige voorzitter

²⁰ <https://www.agf.nl/article/99689/duitse-website-kritisch-over-smaakloze-tomaat-uit-supermarkt/>

²¹ <https://www.ftm.nl/artikelen/hoe-de-voedingsindustrie-onze-smaak-verpest>

²² J. Robinson, Eating on the wild side, Little and Brown Ed. , 2014

van de Raad van Bestuur van Wageningen UR, Aalt Dijkhuizen: "denk niet dat bio gezonder is of beter voor natuur en klimaat en natuur. Integendeel²³"? Men is trots op de huidige industriële landbouw met veel kunstmest en pesticiden, waarin het een 'internationale topositie' inneemt ("de op twee na grootste exporteur van landbouwproducten").²⁴ Maar wat voor een topositie? De topositie in het verwijderen van alle natuurlijke elementen, heggen, sloten, bosjes, kruiden, dieren in ons landelijk gebied? De topositie in het vernietigen van bodemleven en het uitputten van CO₂-voorraden, zodat de bodem alleen nog dient voor het vasthouden van de wortels van een plant? Het nieuwe plan 2030 van minister Schouten²⁵ spreekt dan weer ineens van een "paradigmaverandering". Is er dan toch wat mis met die topositie? Tegelijk zijn er in het 'plan' in het geheel geen maatregelen opgenomen om die verandering te bewerkstelligen. Gebakken lucht dus.

Ook in Europa slaat Nederland een modderfiguur. In het GLB is Nederland het enige land in Europa waar geen speciaal ondersteuningsschema voor de bevordering van biologische landbouw is ingevoerd.²⁶ De meeste landen hebben gedurende twee jaar hogere betalingen voor omschakeling; sommige drie of vijf jaar voor meerjarige gewassen zoals boomgaarden, wijngaarden en olijfbomen (België-Vlaanderen, Hongarije, Roemenië, Kroatië, Cyprus en sommige regio's in Italië en Spanje). Frankrijk en sommige regio's in Italië en Spanje bieden de hoogste betaling voor omschakeling voor alle soorten gewassen gedurende vijf jaar.

En, nogmaals, Nederland doet dus helemaal niets. Als enige in Europa.

In de periode van 2014-2020 is er in de EU 6,3 miljard Euro voor biologische landbouw uit de pot 'plattelandontwikkeling' betaald, dat is 6,3% van de totale pot van 99 miljard Euro. In Nederland dus 0%, als laatste, na Malta met 0,2% terwijl er ook een kopgroep is van landen als Zweden, Griekenland en Duitsland, en absoluut koploper Denemarken met 13,2%. En wat Denemarken kan²⁷, zou Nederland niet kunnen?

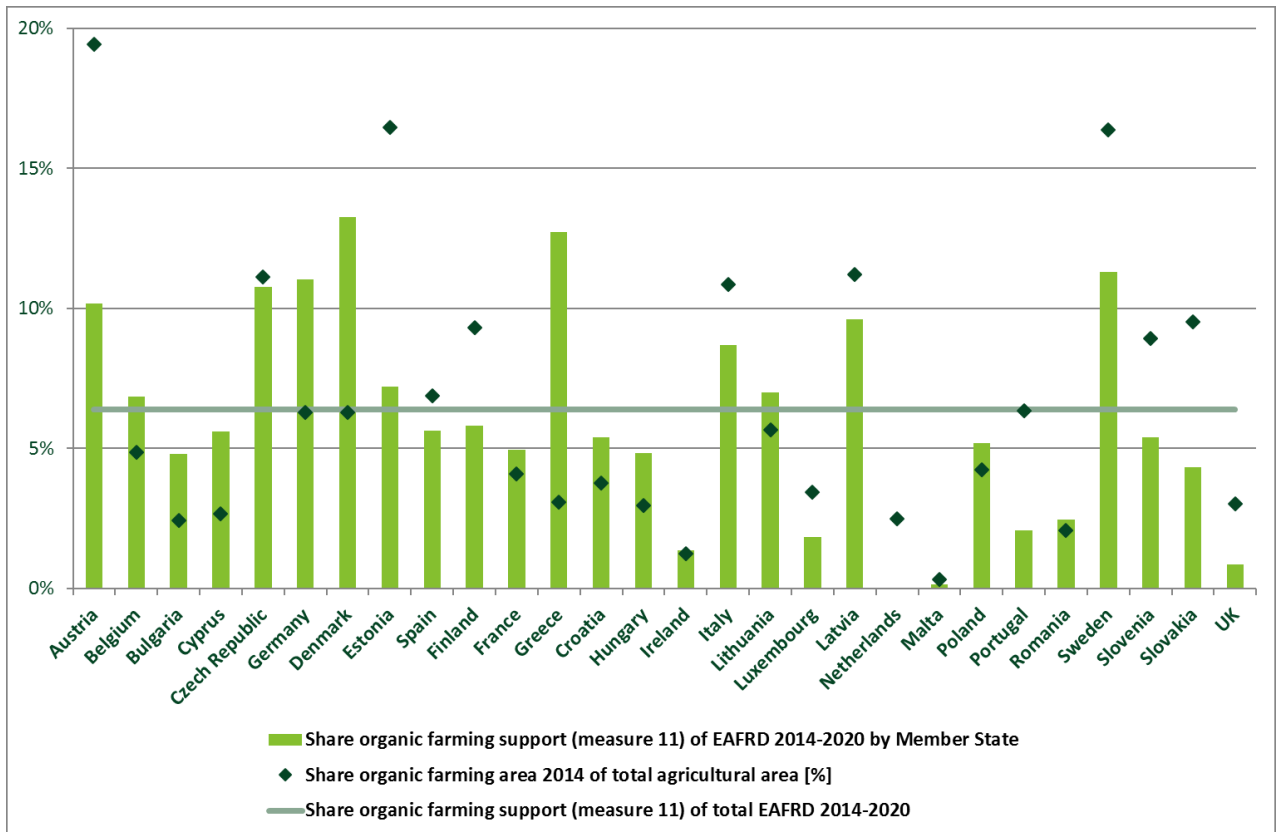
²³ <https://www.biojournaal.nl/article/7015537/aalt-dijkhuizen-denk-niet-dat-bio-eten-gezonder-is-of-beter-voor-natuur-en-klimaat/>

²⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/regering/bewindspersonen/carola-schouten>

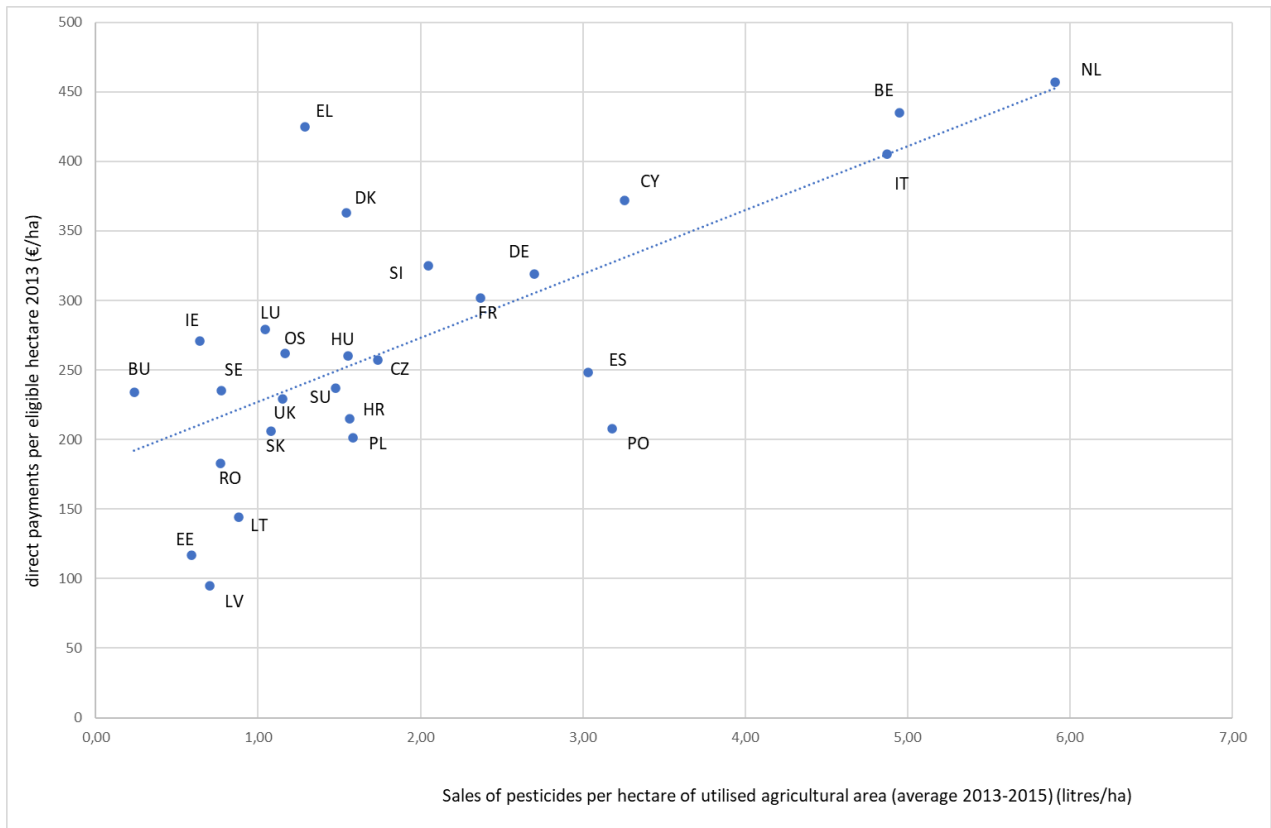
²⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/04/16/toekomstvisie-gewasbescherming-2030-naar-weerbare-planten-en-teeltsystemen>

²⁶ IFOAM, CAP 2014-2020, ORGANIC FARMING AND THE PROSPECTS FOR STIMULATING PUBLIC GOODS
April 2016

²⁷ Zie Youtube filmpje <https://lnkd.in/dBd3Byz>

Deze 'plattelandontwikkeling' wordt bedeed met een kwart van de totale GLB-subsidies (99 van de 412 miljard); de rest is hectaresteun waarbij een duidelijke relatie is te zien tussen de mate van steun en de mate van gebruik van pesticiden (figuur onder). Daar is Nederland dus wel de koploper in!

Met het GLB (Gemeenschappelijk Landbouw Beleid) wordt de intensivering van de landbouw verder gesteund, dat is het ware gezicht van onze overheid. Ondanks alle mooie woorden in beleidsnota's over duurzaamheid en kringlooplandbouw.²⁸ Op dit moment werkt het ministerie van landbouw aan de nationale maatregelen voor het nieuwe GLB in een zgn. 'Nationaal Strategisch Plan'²⁹.

Voor het milieu is er geen twijfel dat pesticiden de nr. 1 oorzaak zijn van de ineenstorting van ecosystemen en biodiversiteit. Wetenschappelijke studies ³⁰ ³¹ ³² ³³ wijzen deze 'dodende' chemische stoffen, die onderdeel uitmaken van natuurvijandige agrarische intensieve teelten, duidelijk aan als hoofdoorzaak van de ineenstorting van de biodiversiteit. Onze overheid ziet dit blijkbaar niet als een reden om in actie te komen. Het Planbureau voor de Leefbaarheid (PBL) is heel kritisch. Zij stelt in haar evaluatie van 2019³⁴ dat overheidsbeleid gebaseerd op vrijwilligheid, is verworpen tot vrijblijvendheid en dat de doelen van het plan uit 2013 merendeels niet gehaald zijn³⁵. Mede door

²⁸ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/09/28/kamerbrief-uitvoeringsprogramma-toekomstvisie-gewasbescherming-2030>

²⁹ <https://toekomstglb.nl/nationaal-strategisch-plan/>

³⁰ Francisco Sánchez-Bayo, Kris A.G. Wyckhuys, Worldwide decline of the entomofauna: A review of its drivers, *Biological Conservation* 232 (2019) 8–27

³¹ Hallmann CA, Sorg M, Jongejans E, Siepel H, Hofland N, Schwan H, et al. (2017) More than 75 percent decline over 27 years in total flying insect biomass in protected areas. *PLoS ONE* 12 (10): e0185809. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0185809>

³² Flavia Geiger, Jan Bengtsson, Frank Berendse, Wolfgang W. Weisser, Mark Emmerson, Manuel B. Morales, Piotr Ceryngier, Jaan Liira, Teja Tscharnkte, Camilla Winqvist, Sonke Eggers, Riccardo Bommarco, Tomas Part, Vincent Bretagnolle, Manuel Plantegenest, Lars W. Clement, Christopher Dennis, Catherine Palmer, Juan J. Onate, Irene Guerrero, Violetta Hawro, Tsipe Aavik, Carsten Thies, Andreas Flohre, Sebastian Haake, Christina Fischer, Paul W. Goedhart, Pablo Inchausti, Persistent negative effects of pesticides on biodiversity and biological control potential on European farmland, *Basic and Applied Ecology* 11 (2010) 97–105

³³ Gretchen Vogel, WHERE HAVE ALL THE INSECTS GONE?, *Science*, 12 MAY 2017 • VOL 356 ISSUE 6338

³⁴ <https://www.pbl.nl/publicaties/geïntegreerde-gewasbescherming-nader-beschouwd>

³⁵ "de tussendoelen voor geïntegreerde gewasbescherming, waterkwaliteit, biodiversiteit en arbeidsveiligheid zijn niet gehaald"

ineffectief overheidsingrijpen, zoals ze schrijft. Het PBL pleit voor een stok achter deur en regelgeving. Dat ineffectief overheidsingrijpen heeft ook alles te maken met het oude geloof in convenanten, waarbij de vervuilers de belangrijkste stem wordt gegeven in de uitvoering van het overheidsbeleid³⁶. Ondanks dat voldoende is bewezen dat convenanten ineffectief zijn³⁷, blijft de overheid in het landbouwbeleid hier toch hardnekkig aan vasthouden³⁸.

Wat betreft biologische landbouw is het wel heel treurig gesteld met ons overheidsbeleid. In de Toekomstvisie 2030³⁹ komt het woord 'biologische landbouw' niet eens meer voor. Des te treuriger is dat de 'relevante stakeholders' Natuur en Milieu en VEWIN hiermee akkoord zijn gegaan en samen met de minister aan het uitvoeringsplan werken. Tegelijk is de Europese Commissie met een ambitieus plan "Farm to Fork" gekomen⁴⁰ waarin is voorgesteld het areaal biologische landbouw op te voeren naar 25%. Het hoeft geen betoog dat Nederland hier weer de rol van dwarsligger zal spelen.

Tegelijk is een nieuw desastreus voorstel van de Europese Commissie voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 41 aangenomen voor de komende 7 jaar dat doorgaat met het subsidiëren van schaalvergroting en intensivering. Een omslag naar duurzame landbouw wordt hiermee zo goed als onmogelijk gemaakt. Eurocommissaris Timmermans heeft zelfs gedreigd het nieuwe beleid in te trekken⁴² omdat het de 'Green Deal' van de Europese Commissie frustreert en reductie van pesticiden dwarsboomt.

6. De mythe dat pesticiden nodig zijn om de wereld te voeden doorgeprikt

De pesticiden industrie hamert er voortdurend op dat de hoge-productie industriële landbouw die we nu hebben, nodig is om de (groeiende) wereldbevolking te voeden⁴³. Dat is misleidende propaganda⁴⁴. Die intensieve landbouw met veel pesticiden is namelijk een korte termijn oplossing die de rechten op voldoende voedsel en gezondheid voor huidige en toekomstige generaties zelfs ondermijnt, aldus een rapport van de Verenigde Naties⁴⁵. De extreem hoge productie in Europa verwoest ons milieu en de kansen voor toekomstige generaties. Die productie moet dus omlaag. En dus is het helemaal geen probleem als biologische landbouw iets minder produceert dan de industriële landbouw. Voor boeren is interessant dat biologisch over het algemeen meer winstgevend is⁴⁶. Daarbij gebruiken we veel landbouw areaal in het buitenland (soja,

³⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/09/28/uitvoeringsprogramma-toekomstvisie-gewasbescherming-2030>

³⁷ Verschuuren, J. (2019). Landbouw en klimaatverandering: Transitie naar klimaatslimme landbouw nog in de kinderschoenen. In N. Teesing (editor), Milieuproblemen in de landbouw: Falend omgevingsrecht en mogelijke oplossingen (blz. 227-247). (Vereniging voor Milieurecht; Vol. 2019, Nr. 1). Boom juridisch.

³⁸ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/09/28/kamerbrief-uitvoeringsprogramma-toekomstvisie-gewasbescherming-2030>

³⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/04/16/toekomstvisie-gewasbescherming-2030-naar-weerbare-planten-en-teeltsystemen>

⁴⁰ https://ec.europa.eu/food/farm2fork_en

⁴¹ <https://www.biojournaal.nl/artikel/9198718/nieuw-glb-voorstel-is-ramp-voor-de-natuur/>

⁴² <https://www.akkervijzer.nl/artikel/374961-timmermans-dreigt-commissie-voorstellen-nieuw-glb-in-te-trekken/>

⁴³ <https://www.croplife.org.au/topics/why-do-we-even-need-pesticides/>

⁴⁴ <https://www.greenpeace.org/belgium/nl/story/16235/mythe-4-agro-ecologie-kan-de-wereld-nooit-voeden/>

⁴⁵ United Nations General Assembly, Report of the Special Rapporteur on the right to food, A/HRC/34/48, 2017, <https://undocs.org/A/HRC/34/48>

⁴⁶ David W. Crowder and John P. Reganold, Financial competitiveness of organic agriculture on a global scale, PNAS | June 16, 2015 | vol. 112 | no. 24 | 7611–7616.

bloemen, groente, fruit) voor onze hoge consumptie. Minder consumeren is daarom ook van het allergrootste belang voor een duurzame toekomst, en dan met name vlees.

Voor het voeden van de wereld is de Europese landbouw nauwelijks relevant, slechts 3,7% van het bebouwbare land ligt in Europa⁴⁷. En onze export gaat bovendien doorgaans naar andere rijke landen⁴⁸ en zal de armen niet voeden. Ook doen we aan 'foute' export als we overschotten op markten dumpen waarbij de levensonderhoud van lokale boeren wordt geschaad⁴⁹.

Op dit moment is er trouwens genoeg voedsel op de wereld⁵⁰. Het is een verdelingsprobleem, honger is er door oorlog, klimaatproblemen of gebrek aan koopkracht. Voor het voeden van de (toekomstige)wereldbevolking moet op termijn de productie wel omhoog. En dat kan ook makkelijk want het grootste vruchtbare landbouwareaal ligt in Afrika en Azië met juist een heel lage productie. Die moet omhoog. En dat kan makkelijk. Met duurzame methoden, geïntegreerd, maar liever biologisch⁵¹. Pretty toonde aan dat duurzame methoden in ontwikkelingslanden de productie met gemiddeld 79% kunnen verhogen.⁵² Er is dus weinig twijfel dat de wereldbevolking met duurzame landbouwmethoden gevoed kan worden.

⁴⁷ www.nationmaster.com/country-info/stats/Agriculture/Agricultural-land/Sq.-km

⁴⁸ www.nationmaster.com/country-info/stats/Agriculture/Agricultural-land/Sq.-km

⁴⁹ www.independent.co.uk/news/world/politics/eu-subsidies-denyafricas-farmers-of-theirlivelihood-478419.html

⁵⁰ IPES FOOD 2016, From Uniformity to Diversity: A paradigm shift from industrial agriculture to diversified agroecological systems.

⁵¹ <https://www.duurzaamnieuws.nl/biologische-landbouw-kan-de-hele-wereld-voeden-2/>

⁵² Pretty, J. Agricultural sustainability: concepts, principles and evidence. *Philosophical Transactions of the Royal Society B* 363, 447–465 (2008).

Grafieken uit: <https://orgprints.org/30440/>, IFOAM, CAP 2014-2020, ORGANIC FARMING AND THE PROSPECTS FOR STIMULATING PUBLIC GOODS, April 2016